

dr. Horváth Putyi

MINDEN TÉL MÁS...

Gödrös Frigyesnek

1997 október 27-e jéghideg reggelén olyan messze jártam, olyan lázas, vergődő éjszakai és hajnali álmok keringtek sajnálatosan ébredező tudatomban – ami talán túlzás is ahhoz képest, ami valójában történt, mert a szem újra behunyása a nézést nem szünteti meg, mint ahogy a rettegés bárminemű gondolat elől, bármily szörnyű is az, sem vezet eredményre –, amelyek mozdulatlanságában maradni még mindig jobbnak tűnt, mint végképp felébredni.

Ám a biológiai funkcióim – nem arról van szó! – erősebbek voltak, és puha, finom keze után nyúltam a feleségemnek, ám ő elhúzta az övét. A rideg beszélgetés váratlansága magamhoz térített. Beszélgetésnek persze a legjobb szándékkal sem nevezném, hisz ő a jelenben járt, a munkánélküliségemet és más egyebet, például lustaságomat firtatta, én meg magamban a távolság és az idő (a hajdani szép idők, amikor ment a szekér, ezt hamar felejtik a nők) meghatározásának oly sikertelen próbálkozásával küszködtem – amikor te jutottál hirtelen eszembe, kedves barátom.

Régen volt, amikor az ember azt mondhatta: – Ez a nap is úgy indult, mint a többi... Eszünk, iszunk, eszünk...

Régen ránk esteledett. Akkor még tudtunk „ránk esteledni”. Gyertyákremegő fényében hallgattuk a felerősödő Vivaldi muzsikát. Egyszer csak az abszolút zenét üvegkocogtatás zavarta meg. A hirtelen beálló csendben az ablak felé pillantottunk. A párkányon postagalamb ült, csőrében levéllel. Te kinyitottad az ablakot, és átvetted a levelet. Finom hegedű-ujjaiddal kibontottad, átfutottad, és így szóltál:

– Lebuktunk! Rájöttek trubadúr mivoltunkra. Szerintük az életidő is adóköteles. Azt írják, hogy el kell számolnunk!

Majd felemelted a boroskancsót, töltöttél, és azt mondtad:

– Rossz előérzetem van...

Ennek öt éve. Azért tudom ilyen pontosan, mert amikor a feleségem két órával később dolgozni ment, rekonstruálni akartam az eseményeket, és fellapoztam hajdani határidőnaplóm, amit akkor még vezettem. A dátum egyezett.

A „tok”-ban, ahogy az ágyat – mint a mélységbe véglegesen leeresztendő – nevezted, nekem is egyre irtózatossabb erővel furkálják agyam maradék zugait a lelkiismeret alattomos férgerei. Hiába próbálkozom belefúrni fejem a párnába, sehol egy vakvezető kutya...

Hogy elalváskor sarkkutató vagyok az Északi- vagy a Déli-sarkon – nos, az még néha bejön... A kutatócsoport, amelynek tagja vagyok, négy főből áll. Négy hónapon keresztül (a sarki nyár ilyen hosszú, a nap is gyakorta előbújik, a hőmérő higanyszála nappal mínusz öt fokig is felmerészkedik, éjszaka mínusz húsz körül járkal) élünk és dolgozunk itt, de hogy mi után is kutatunk, nem lényeges az elalvás szempontjából, meg tán azért sem, mert ugyan miféle kérdés az, amit a válasz ír elő? A sötétedés beálltakor egy nagy, dupla falú sátorba húzódnak, a kályhából kisugárzó forróság épp csak megbirkózik a hideggel, ezért állandóan rakni kell.

A repülő, amely hozott minket, legközelebb csak hazaszállításunkkor jön. Persze, fel vagyunk szerelve mindenféle konzervvel, egyéb tartós étellel, vízzel, teával, whisky is van, szinte minden napra egy liter négyünknek, meg számtalan fogyóeszköz... gyümölcs például... Akik nem először járnak ezen a holdbéli tájon – mi meg már harmadszor tértünk vissza –, nagyon jól tudják, hogy első feladatunk elfogni egy rénszarvast, magunkhoz szelídíteni, ami nem nehéz, ha viszünk szénát, mi meg vittünk, a szán elé fogni, mert hát a technika néha csődöt is mondhat, és elindulni az éppen felengedő nagy vizek felé, hogy még idejében megelőzzük az ébredő medvéket, a legzseniálisabb halászokat a világon, hisz cirkuszi ügyességgel balanszíroznak a legmeredekebb folyóesésben is, hogy elkapják a kiugráló lazacokat. A medvék ellen őrszemet állítottunk, ketten pedig hálóval negyven, darabonként három kiló körüli lazacot cserkészttünk be. – Ennyi megfüstölve elég lesz – állapítottuk meg, szánra ültünk a zsákmánnyal, a medvék még mélyen aludtak...

Ezután – mint ahogy a későbbi rekonstrukció során egyértelműen bizonyosodott – elaludtam, és képzelgésemlázalomként folytatódott. Elérkezett a sarki nyár utolsó napja. A hazautazásra készülődtünk, kitűztük a

leszállópályát jelző fáklyákat. A megbeszéltnél napon – nem volt már világos, de az ég kékje a fáklyák lobogásában fel-feltűnedezett – simán landolt a gépmadár. A repülőn azonban csak három hely volt, mert útközben a pilóta kényszerleszállást hajtott végre, hogy megmentse két agyonfagyott kutatót, akik egy másik bázishoz tartoztak. Valakinek négyünk közül itt kell maradnia, mert túlsúly esetén a többiek épsége is veszélybe kerül. Gyufát húztunk. Én húztam a rövidebbet. Enyém a nyolc hónap sötétség. Tudomásul vettem, hogy hajszálon függ az életem. Sőt...

Az első hónap végén elfogyott a füstölt lazac – közösen ettük meg a rénszarvassal, akivel, mert hogy számomra ember lett, egymás testét melegítettük. A második hónap végén elfogytak a konzervek, de még maradt víz és tea, meg kevéske tüzelő. A negyedik hónap végére – az út felén – kimúlt a barátom. Aszott csontjain maradt húst hosszú körmeimmel kapargálva, bőrét magamra rántva, még két hónapot tudtam le, amikor elérkeztem az utolsó előtti széndarabomhoz. Bedobtam, és a fellobanó fényben láttam egy arcnak semmi esetre sem nevezhető vámpírpoftát, két mélyben ülő, aprócsaka rénszarvasszemet, majd azt, hogy egy szájnak aligha nevezhető nyílásba szőrösömöt tesz egy bot. Aztán a botot is bedobtam a tűzbe. Sercegett a ráaszalódott zsír... Egyszer csak halványvékony fény derengett föl a horizonton. Hajnalodik... Jéghideg kezemmel végigsimítottam tűzforró homlokomon. A párnából folyt a beleivódott veríték. Szóval élek... Túléltem a nyolc hónapot.

Talán jobb volna álom és ébrenlét határán maradni – gondoltam –, ám én a feleségem keze után nyúltam inkább azon a jéghideg reggelen, amikor megértettem végre, hogy lázas és vergődő menekülésem önmagam elől, vagy bárminemű gondolat elől hiábavaló próbálkozás, és a legkockázatmentesebb vállalkozásnak az én házasságom tűnik, ha végre elkezdek dolgozni.

Pont itt, ennél az utolsó mondatnál lépett a feleségem a dolgozószobámba. Abbahagyta a gépelést, és kérdően ránéztem.

– Tűért jöttem meg cérnáért – mondta, én meg előzékenyen felálltam, hogy hozzáférhessen a varrógép fiókjához, mert végül is az én írógépem van rossz helyen. Mit keres egy varrógépben.

Aztán, ahogy egyedül maradtam, gyorsan befejeztem az utolsó mondatot. Bementem az ebédlőbe, épp csak stoppolni kezdte a harisnyáját, én meg felolvastam neki a novellát. Tetszett neki.

– Vidd el a kiadóhoz – mondta. Én meg elindultam. A kiadóban nem találtam senki felelős személyt, akire rábízhattam volna az írást. Dolgavégezetlenül indul-

tam haza. Fölszálltam egy buszra. „A fel-feltűnedező bágyadt, áporodott busz bűzében...” – ez szimplán hangzik... így nincsen hatása!

Mint valami varázsütesre, bárhogy volt is, ahogy átötyköltünk a Lánchídon, pont a végén még két angolt, egy házaspárt, valószínűtlenül fényképezni láttam a budai szegecshalmot, s én csak tűnődtem a hajdani Duna fölött, amikor még ott tartottam, hogy hej de legény volt ez a Clark, hogy ezt a sokkhatást is (autók hadát) előre látva megtervezte ezt a csodát, egyszer csak megálltunk a róla elnevezett téren, mellem került, mármint a buszban, három ellenőr.

„Mondhatta volna szebben, kis lovag”... gondoltam, amikor fel lettem szólítva, hogy mutassam meg a jegyem. „Kizárólagosan a jegyre vagy a bérletemre vagyok kíváncsiak?”... Viszonylagosan úgy voltam öltözve, hogy jobb időket látott ember benyomását kelthettem. Ülve is maradtam. Még a napszemüvegemet sem toltam a homlokomra.

Elsőként a hölgy szólított föl.

– Nincs nálam semmi, se személyi, se pénz.

Aztán, hogy megvan a várva várt aranyhal, mellém állt egy szigorúbb arcú férfi. Mondtam, hogy hiába, már előadtam az igen tisztelt hölgynek is – és nekem aztán mindegy, elmondom mégegyszer, ha kell százszor is –, nincs egy vasam se, se személyim, se boldog őszám... (És még mindig csak az alagút közepén jártunk, amikor tele van női vezetőikkel a város, és akkor még a férjeiknek, és a leendő vállalkozó gyerekeiknek is lesz Mitsubacsuikájuk, gondoltam ingerülten.)

...hát kapja be, azt mondja a férfi ellenőr, hogy hát maga tudja, velünk van egy rendőr. És tényleg, egy fiam lehetne hót kopár fickó lép mellém, én meg csak ülök napszemüvegben, és Clarkra gondolok, ez meg mint valami westernfilmben, előrántja a csillagát, én meg most aztán föltolom a napszemüveget – ha te így, én is így –, tartóztassanak le, csináljanak velem, amit akarnak, de semmi nincs nálam, se személyi, se pénz. Végezzenek ki! Erre megszeppentek. Még a rendőr is.

– De valamit azért csak fel tud mutatni? – lökte ki magából.

– Igen – mondom –, itt van ez a novella. Ez kábé hétezer forintot ér (jóval többet, de ez a kínai piaci ár jelenleg), ha – folytattam – levonják belőle a büntetést, akkor pont egy ötezerest adnak nekem... Nehogy azt higgyék, hogy én szórakozok, az a címe, hogy „Minden tél más”.

...Ekkor értünk a Krisztina téri templomhoz, a busz nyitott ajtajából még utánuk kiáltottam:

– Nézzenek be a templomba! Itt esküdött örök hűséget Széchenyi István és Seilern Krescencia.

